

ZADORRA ERDIA-SANTA CATALINA

KOKALEKUA

Paisaia honen protagonista Zadorra ibaiaren Erdiko ibilbidea da. Gasteizko Eratzun Berdea eta Iruña Oka ingurua lotzen dituen korridorea da, eta hazkunde selektiboko tarteko hiria izateko bokazioa du. Paisaia industrialaren ertzean eta hiri-inguruan dago, eta A-1 errepidearen, Madril-Hendaia trenbidearen eta etorkizuneko AH-Taren arteko komunikazio-korridorea eta aireportua ditu ardatz.

Hainbat osagai kultural lotzen ditu, batzuk hedadura handikoak, Santa Katalina kasu, beste batzuekin batera, hala nola zubiak, telegrafo-dorreak edo aztarnategi historikoak.

Gainera, hobetu daitezkeen eta enklabe osoan batera tratatu daitezkeen inpaktu negatibo larriak ditu.

Horregatik guztiagatik, baterako ekintza-plan bat behar da paisaia antolatzeko, korridore berde eta kulturalaren proposamenarekin, Lautadako biztanleentzako eskaintza zabalduko duena eta eremu funtzionalako sarrera ikusgarrietako batean paisaia-erakargarritasuna ekarriko duena.

ZADORRA ERDIA-SANTA CATALINA**DEFINIZIOA ETA IZAERA**

Mugen justifikazioa: "Zadorra curso medio" kokagunetik dator identifikazioa, *Arabako Lurralde Historikoko Paisaia Berezien eta Bikainen Katalogoko Paisaia Berezi* gisa integratua. Ibaiaren erdiko tartea eta uholde-lautada hartzen ditu, Zadorrako meandro zabalen artean (Billoda, Tresponde/Trespuentes eta Nanclares de la Oca/Langraiz Oka).

Forondako aireportutik ibaian behera hautatu da, antolatzeko, korridore berde gisa funtzionatzen duelako, balio handiko espazioen arteko paisaia, eta osagai kultural garrantzitsuak dituelako. Bestalde, paisaiaren kalitatea kaltetzen duten inpaktu negatiboak eta degradazioak jasaten ditu, eta horiek hobetzeak eta integratzeak paisaiaren balioak osa ditzake.

Karakterizazioa eta baloreak:

Zadorra, Natura 2000 Sarean ZEC gisa identifikatuta dago, eremu horretan meandro handiak eratzen ditu, interes geologikoko puntu gisa identifikatutak, nekazaritzako paisaia eta paisaia eraldatua nagusitzen dituztenak. Ibaiertza degradatuta edo makaldi-sailez ordeztuta edo laborantzarako eraldatuta dauden zatiak ditu; aitzitik, kontserbazio egoera onean dauden zatiak daude.

Santa Katalinako Lorategi Botanikoa, 1.000 espezie baino gehiago dituena, amildegi baten hondoan dagoen izen bereko jauregi-komentuaren aurrietan dago, eta punturik garaienek La Llanadarekin eta PIBE osoarekin dute lotura bisuala. Balio kultural eta natural handikoa da, eta 2003. urtean burututako proiektu batetik sortu zen. Azkorriganan lanean ari den harrobiak muga egiten du espazio horrekin, eta paisaia-balioen kontraste handia eragiten du.

Ibaian behera, meandroek balio kultural handiko espazioak dituzte, hala nola Iruña Veleiako erromatarren aztarnategia eta telegrafo optikoko antzinako dorre karlistak, Vayagüen eta Almoreta, birgaituta, baina ez kokatuta dauden ingurunea. Elementu kulturalak, erromatar eta Erdi Aroko zubiek eta duela mende askoko Zadorraren emari garrantzitsua aprobetxatu duten errota edo zentralek osatzen dituzte.

Inpaktuei dagokienez, Azkorriganako harrobiaz gain, nabarmentzekoak dira Garaboko meandroko degradazioak eta azpiegiturak. Bertan, gainera, kartzela zaharra eta Garaboko urbanizazioa daude, proposatutako antolamenduan sar daitezkeenak, bai eta eguzki-planta fotobol-taiko bat ere, ibaiaren eremu horren paisaiaren balioa gutxitzea dakarrena.

Azkenik, Iruña Okako Udala Zadorra ibaiko Peatonal eta Ziklan Korridore Berdearen Plan Berzia garatzen ari da, bidezidorrak eta natura eta paisaia-elementuak behar bezala babesteko eta antolatzeko.

Azpimarratu beharreko **DINAMIKEN** artean, adierazi behar da Azkorrigana harrobiak, ECALSA (Explotación Canteras Alavesas S.A.) enpresak ustiatuak, ustiapen-baimena berritu zuela 2012an, paisaia osoan eta lurraldean izandako eragin sinergikoak kontuan hartu gabe. Lizentzia horrek lehengoratzeko-mekanismo egokiak barne hartzen baditu ere, berriki daitezke, parajearen onura publikoagatik.

Santa Katalinako Lorategi Botanikoa eta Dorrea zaharberritu egin dira azken 20 urteetan. Nekazaritza erabilerari dagokionez, lurzati handiak dira, XX. mendeko partzela herrien kontzentrazioen ondorio, eta aipagarriak dira Zadorraren eskuineko ertzeko baratzeak, Langraiz Oka-tik ibaian behera, batzuk elementu diskordanteekin, prekarioan dauden aisialdiko baratzei dagozkienak.

Langraizko espetxe zaharra itxi egin behar dute espetxe berria erabiltzean. Iruña Okaren helburua lurraldearen zatezea da.

EBALUAZIOA

Ahuleziak

- Industria azpiegiturak eta jarduerak garatzea.
- Nekazaritza-erabilera bertan behera uztea eta degradatzea, kalifikazio espedienteen aldean errentagarritasuna galtzeagatik.
- Ikusmen irisgarritasun handiko espazioa, bai eguneroko ikuspegietarako, bai ikusmen-ikuspegietarako, Santa Katalinako ikusleentzat.
- Interesik eza espazioa egokitzeko edo paradigma aldatzeko harrobiak zaharbertitzeko eta ibaiertzak egokitzeko, legalki esleitutako ibai espaziotik harago.

Mehatxuak

- Erriberaren eta nekazaritza-espazioaren degradazioa. Nekazaritza eta abeltzaintzako jardueraren intentsitatea handitzea: ureztatzeko azpiegiturak eta eraikin degradatzaileak.
- Santa Katalinako espazioaren sarreran meatze-jardueraren ondorioz paisaia degradatzea.

Indarguneak

- Tarteetan ondo kontserbatutako erriberak.
- Ondare historikoa ibaiaren eragin eremuan biltzea.
- Nekazaritza eta basogintza paisaia, erabilera tradizionalako zatiek; mosaiko-eremuak daude, kanalez ureztatuta.
- Neurri batean, Zadorra ibaiaren inguruko Paisaiaren Ekintza Planean jada jasotako proposamena, Iruña Oka parean.
- Hiri-eremuen arteko loturarako udalaz gairako espazioa.

Aukerak

- Kultura osagaietan gauzatutako birgaitze-proiektuak.
- Arabako Lautadaren sarrerako atea.
- Araba erdialdeko LPParen berrikuspenak indarrean dauden HAPOen berrikuspena erraztu dezake lurzorua berrantolatzeko, bereziki harrobirako eta meandroetako espaziorako direnak.
- Kartzela zaharra espazioaren intereseko elementu gisa integratzea.
- Landaketak eta laboreak uholdeen aurkako defentsaren zati gisa integratzea

PAISAIAREN KALITATE-HELBURUAK. PLANGINTZA, KUDEAKETA ETA JARRAIKEN-PROPOSAMENA

PKH zuzendaria: antolamenduaren helburua Zadorra eta Santa Katalinaren inguruko espazio bat antolatzea da, korridore berde eta kulturala, Gasteizko Eratzun Berdearekin lotzeko. Helburua da ibaiertzak lehengoratzeko eta zenbait espazio egokitzeko, kultura taldeen multzoa integratzeko. Harrobiari dagokionez, integrazio proiektua berrikustea, Santa Katalinaren espazio osagarri berri bat sortzera bideratzeko.

Ekintza nagusiak:

- Zadorraren egokitzapena Natura 2000 Sareko Espazio Babestua (ES4120051 - Zadorrako erriberak) kudeatzeko eta kontserbatzeko oinarriko planaren eta Arabako Lurralde Historikoko bost ibai Kontserbazio Bereziko Eremu izendatzen dituen martxoaren 17ko 35/2015 Dekretuan jasotako kontserbazio-neurrien arabera.
- Zadorraren gaineko zubiak birgaitzea eta balioestea.
- Santa Katalinara sartzeko bidea berrantolatzea, zuhaitz-lerroak indartuz eta Azkorrigana ustiatzearako sarrera ezkutatuz.
- Gasteizko Eratzun Berdearekin Zadorrako ibai-korridorearen bidez lotzen diren ibilbideen multzoa eta Zadorra ibaiko oinezkoentzako eta bizikletentzako korridorearen Plan Berezian proposatutakoak integratzea, kokalekuen eta poligonoen multzoa lotzen duen sare batekin, bai eta A1eko atsedeen-guneekin eta Jundiz Billodako geltoki intermodalarekin ere, kontuan hartuta.
- Meandroen ingurunea paisaian eta aisialdirako egokitzeko, batez ere telegrafo karlisten dorreen eragin-eremua, proposatutako parkeen nukleo neuralgiko gisa.
- Ortueto azpiegiturak udal-ordenantza bidez antolatzea eta arautzea, bereziki itxiturak, lanabes-etxeak eta biltegiak.
- Interes orokorra dela eta, Azkorrigana ustiatzearen jabetzaren eta lurraldean eskumenak dituzten erakundeen arteko akordio bat sustatzea, integrazio-proiektua berrikusteko eta birdimentsionatzeko, Santa Katalinakoaren eremu osagarri berri bat sortze aldera. Leheneratze geomorfologikoa teknikoki ezinezkoa bada edo ekonomikoki bideragarria ez bada, bada aurrekari batzuk, harrobi baten egitura oinarri hartuta, berdegune eta lorategi botaniko bihurtu direnak.
- Espetxe zaharren erabilera eta birgaitze aldaketa sartzeko proposatutako multzoaren zati gisa.